

Палій М.М.,
вчитель української мови Терехівського НРЦ.

ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ-ОПОР НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

*“Хто осягає нове, плакаючи старе,
той може бути вчителем”*

Конфуцій

Новий час, нові вимоги до навчання. Знайти шлях до кожного учня-завдання вчителя.

Як донести до дітей з особливими освітніми потребами (ОПП) необхідну інформацію, щоб вона була зрозумілою і зацікавила їх більш глибоко вивчати українську мову – складна проблема, над вирішенням якої я працюю.

На мій погляд, одним із шляхів її вирішення є систематичне та послідовне навчання на основі використання на уроках традиційних форм і методів навчання з інноваційними технологіями, зокрема узагальнюючих таблиць, таблиць-опор, моделей тем, інтерактивних вправ, нестандартних форм і методів навчання, забезпечуючи при цьому перехід від «передачі знань» до «навчання вчитися», «навчання життя». Учнів треба навчити осмислювати виучуване, а вже потім – шукати інформацію, яка допоможе реалізувати проблему.

Той педагог, котрий зуміє сполучити традиційні підходи з інноваційними, раціонально поєднає пасивні, активні та інтерактивні типи навчання, зможе досягти вагомих результатів, бо зацікавить учнів не тільки вивченням окремої теми уроку, а й самим процесом навчання.

Школярі не лише добре засвоять відповідні розділи підручника, а на конкретних прикладах навчатися аналізувати, систематизувати, зіставляти, давати оцінки явищам, подіям, вчинкам.

Вважаю, що тільки уміла інтеграція традиційних методів і форм роботи навчання з інноваційними дасть можливість відкрити розширений доступ до здобуття інформації, сприятиме підвищенню якості освіти. Організувати процес навчання так, щоб під час уроку учень не був пасивним слухачем, а активним його учасником - моє завдання й, мабуть, кожного вчителя.

По-різному приходять до школи вчителі, і по-різному складаються їх долі. Праця вчителя надзвичайно складна.

А складність учительської праці в тому, щоб знайти шлях до кожного учня, створити умови для розвитку здібностей, закладених у кожному. Найголовніше - учитель повинен допомогти учневі усвідомити себе особистістю, пробудити потребу в пізнанні себе, життя, світу, виховати в ньому почуття людської гідності, складова якого – усвідомлення відповідальності за свої вчинки перед собою, товаришами, школою, суспільством.

Залучити кожного учня до активної діяльності на всіх уроках, довести уявлення з теми, що вивчається, до формування понять, стійких навичок, розмовної мови – моя мета як вчителя української мови та літератури. Допомагає мені в цьому застосування технології інтенсивного інтерактивного навчання на основі *опорних схем, моделей навчальних тем, узагальнюючих*

таблиць, які народжуються на очах в учнів у момент пояснення матеріалу й оформлюються у вигляді таблиць, карток, креслення, малюнка, схеми. Їх постійно підключаю на уроках до роботи. Це допомагає мені краще вчити, а учням легше вчитися, а також на їх основі будувати зв'язну відповідь, розвивати практичні навички, вміння знаходити потрібну інформацію.

Опори (таблиці, картки, креслення) потрібні на цілому ряді наступних уроків і завжди повинні бути перед очима в учнів до повного засвоєння матеріалу. Тому такі опори я виготовляю в комплекті. Вони також записуються в учнівські зошити – рукописні довідники.

Так, вивчаючи тему «Однорідні члени речення», а також «Розділові знаки в реченнях з однорідними членами», пам'ятаючи про те, що діти з ООП мислять конкретно, образно, на уроках разом з учнями, опрацьовуючи матеріал текстів підручника про однорідні члени речення, створила такі опорні схеми [2].

Розказати про вживання розділових знаків при однорідних членах речення можна за такою опорою:

О,О, О.О, а (але)О
О, і О, і О. Ота (і)О.
О і О. О, та (але)О.
О іО, О і О.

Наступний крок - це створення *моделей навчальної теми*.

Звернемось до прикладів створення та використання *навчальної моделі мовного явища*. Розглянемо це в практичному плані на прикладі вивчення теми «Речення». Користуючись знаннями учнів, здобутими у молодших класах, а також матеріалами підручника розглядаємо й аналізуємо такі речення.

Зима.

Настала зима.

Білі сніжинки тихо опускаються на землю.

Випав глибокий сніг, і все навкруги покрито білою пеленою.

Зраділа дівчора, бо веселі розваги принесла зима.

Настала зима?

Настала зима!

Настала зима...

Плануючи роботу над цими реченнями, орієнтувалася на засвоєння учнями такого об'єму інформації:

- речення може складатися з одного слова;
- речення може складатися з групи слів;
- речення може бути простим;
- речення може бути складним;
- речення може бути непоширеним, бо складається тільки з ГЧР (головних членів речення);
- речення може бути поширеним, бо складається з ГЧР й ДЧР (другорядних членів речення);
- речення інтонаційно оформляються за метою висловлювання (питальні, окличні, спонукальні, розповідні);
- всіх членів речення є п'ять (підмет, присудок, додаток, обставина, означення);

- слів у реченні може бути менше п'яти членів або більше;
- усі члени речення зв'язуються запитаннями;
- кожне слово у реченні належить до якогось члена речення;
- речення - засіб спілкування;
- у реченні є головні члени речення (підмет і присудок) – граматична основа;
 - крім головних членів речення (підмета і присудка) у реченні є й другорядні члени речення (означення, обставина, додаток - ДЧР);
- речення допомагає у спілкуванні людей між собою [1-3].

Символи кожної інформації записую на дошці, а учні – в зошити-рукописні довідники. Користуючись своїми записами, учень може не один раз повторити інформаційні дані про речення, на основі цих даних самостійно виконувати різного роду завдання.

Р – речення.

Рп – просте речення.

Рс – складне речення.

→ ← - непоширене речення.

← → - поширене речення.

С – слово.

ГС – група слів.

ГЧР – головні члени речення.

ДЧР – другорядні члени речення.

ЧР – члени речення.

ГО – граматична основа.

Др – двоскладне речення.

Ор – односкладне речення.

Запис на дошці й у зошитах учнів має такий вигляд.

Отже, на основі запропонованих символів створюємо графічні моделі речення, які читаються, осмислюються, а потім оформляються в інших варіантах моделі – графічно-словесних.

Список використаних джерел.

1. Кульбіда С.В. Українська мова. 4 клас. Підручник для учнів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (Н 90). – К., «Інкунабула». 2017. – 136 с.
2. Кульбіда С.В. Українська мова. 5 клас. Підручник для учнів спеціальних закладів загальної середньої освіти (Н 90). – К., «Либідь». 2018.
3. Кульбіда С.В., Несен Г.М. Українська мова. 3 клас. Підручник для учнів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (Н 91) – К., «Інкунабула. 2017.–136 с.
4. Марчук Т.Ф., Кульбіда С.В. Українська мова. 3 клас. Підручник для учнів спец. загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей. – К., «Інкунабула». 2016.